

We staan mogelijk aan de vooravond van een grote systeemverandering in de inrichting van de jaarrekening. Dat komt vooral door de introductie van een nieuwe gebruikersgroep in de Europese duurzaamheidsrichtlijn CSRD.

TEKST RALPH TER HOEVEN BEELD SHUTTERSTOCK

Affected stakeholders: gebruikers van de jaarrekening nieuwe stijl

De Wet op de jaarrekening (1972) was destijds een majeure wijziging in de codificatie van jaarrekeningvoorschriften. Maar we staan aan de vooravond van een mogelijk nog grotere systeemverandering in de inrichting van de jaarrekening. Dat is vooral het gevolg van de introductie in de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) van een nieuwe gebruikersgroep: de getroffen (*affected*) stakeholders. Deze groep zal grote impact hebben op de jaarrekening, als daarin volgens de CSRD een duurzaamheidsverslag moet worden opgenomen. Het woord *impact* heeft in dit kader een bijzondere betekenis.

Affected stakeholders

Zowel in de overwegingen van de richtlijn CSRD als in duurzaamheidsstandaard ESRS 1 worden de *affected stakeholders* expliciet omschreven. Het zijn personen of groepen van personen wier belangen - positief of negatief - (kunnen) worden beïnvloed door activiteiten van een onderneming en haar directe en indirecte zakelijke relaties binnen haar waardeketen. Daaronder vallen ook *affected communities*, zoals gemeenschappen die in de buurt leven van de ondernemingsactiviteiten of daarvan invloed ondervinden, omdat ze bijvoorbeeld stroomafwaarts aan een rivier wonen. Denk verder aan kwetsbare groepen, NGO's, milieuorganisaties en individuele burgers. Deze groep moet nadrukkelijk worden onderscheiden van de *gewone* gebruikers van duurzaamheidsverslagen; beleggers, potentiële beleggers, crediteuren en overige gebruikers, waaronder werknemers, die belang hebben bij het financiële wel en wee van de onderneming en daarvoor het jaarverslag willen gebruiken. Deze groep wordt centraal gesteld in de huidige *frameworks* voor financiële verslag-

geving. Uiteraard kunnen gebruikers ook onderdeel zijn van beide groepen. Denk aan een werknemer die in de buurt woont van een fabriek waarin hij werkt.

Nut van gebruikers staat voorop

De *affected stakeholders* worden vervolgens wel degelijk geselecteerd als gebruikersgroep voor het duurzaamheidsverslag. Want hoewel ze het verslag waarschijnlijk niet zullen lezen, worden ze wel beïnvloed door de onderneming. Dat rechtvaardigt dat het duurzaamheidsverslag ook voor deze groep nut moet hebben. Het zijn, zoals de CSRD zegt, de uiteindelijk *begunstigden* van het duurzaamheidsverslag. Zie hier de oorsprong van het dubbele materialiteitsbeginsel.

We gaan nu een materialiteitsanalyse toepassen op de impact van de onderneming op deze groep stakeholders, maar passen ook een financiële materialiteitsanalyse toe van de impact van ESG-factoren op de onderneming zelf. Het komt erop neer dat het duurzaamheidsverslag, als onderdeel van de jaarrekening, nuttig moet zijn voor het nemen van beslissingen van beide gebruikersgroepen.

Impactmaterialiteit

Dit betekent dat een nieuwe primaire doelgroep moet worden onderkend en dat moet worden geanalyseerd welke onderwerpen voor die doelgroep materieel zijn. Onderwerpen die dus redelijkerwijs hun oordeelsvorming kunnen beïnvloeden. Het spreekt voor zich dat dat in het ESG-domein een waaier van onderwerpen kan betreffen. Die waaier zien we nadrukkelijk in de twaalf ESRS's, die bij elkaar meer dan duizend datapunten bevatten. Een kritische materialiteitsanalyse ter voorkoming van *information*

overload is dus op zijn plek. Maar bedenk dat het dus niet alleen gaat om het domein van de rapporterende entiteit zelf, maar dat ook nadrukkelijk moet worden gekeken naar de gehele waardeketen (van katoenplantaadje tot het product in het schap).

Wie wordt in de waardeketen door de ondernemingsactiviteiten beïnvloed en welke van de meer dan duizend potentiële informatie-elementen zijn materieel genoeg om daarover in het verslag te rapporteren? Dan gaat het niet alleen over impact op korte termijn (minder dan een jaar) maar ook op de middellange termijn (één tot vijf jaar) en de lange termijn (meer dan tien jaar). Als je zo'n lange termijn gebruikt, dan zou het kunnen dat een impactfactor (water/ grondstoffengebruik/opwarming) ook financieel materieel wordt. Bijvoorbeeld door het optreden van schaarste of zeespiegelstijging. En dat betekent dat ook dit aspect moet worden opgenomen in het duurzaamheidsverslag.

Gevolgen

Er is dus een waaier van toe te lichten onderwerpen, waarbij we de grenzen van de entiteit voorbij gaan door de gehele leverings- en distributieketen mee te nemen en we analyseren scenario's in verschillende tijdsdimensies. Dit is een materialiteitsanalyse die veel en veel meer vergt dan de gebruikelijke drempels die we bepalen voor financiële materialiteit.

Het bepalen van de *impactmaterialiteit* zal moeten beginnen met de analyse: *Wie zijn eigenlijk onze affected stakeholders*

'Bedenk dat het niet alleen gaat om de rapporterende entiteit zelf, maar dat ook nadrukkelijk moet worden gekeken naar de gehele waardeketen.'

en kunnen we een onderscheid maken in de belangrijkste deelgroepen? Hoe komen we met deze groepen in contact en hoe bepalen we wat deze groepen echt belangrijk vinden? En hoe richten we verder het governance-proces in (dus ook het betrekken van de leidinggevende organen in de dialoog met de stakeholders), om de analyse af te ronden en te bepalen wat wel en niet materieel wordt geacht. Volgens ESRS 2 moet dit *stakeholder engagement proces* worden toegelicht.

Jaarrekening nieuwe stijl

De EU kiest met deze aanpak van verplichte dubbele materialiteitsanalyse, gebaseerd op een dubbele gebruikersgroep en dito materialiteit, voor een rigoreuze verandering van de materialiteitsanalyse. Nadrukkelijk ingegeven door het besluit de affected stakeholders als primaire groep gebruikers te benoemen.

Het duurzaamheidsverslag moet duidelijk onderscheidend in het bestuursverslag worden opgenomen. En het wordt apart onderworpen aan accountantscontrole, in eerste instantie met beperkte zekerheid. De accountant zal dus in de verklaring het volgende moeten meenemen: Een bestuursverslag als onderdeel van de overige informatie dat geen materiële onjuistheden mag bevatten; een duidelijk onderscheiden duurzaamheidsverslag waarover een beperkte mate van zekerheid en de jaarrekening waarover een redelijke mate van zekerheid moet worden gegeven. Met de voorbereiding van deze jaarrekening nieuwe stijl kan niet vroeg genoeg worden begonnen. ←

